

Investigating the effect of economic, cultural and social factors on the crime of murder in Ramhormoz city from 1380 to 1399

Abstract:

The aim of the current research is to investigate the causes and factors of murder in Ramhormoz city from 2010 to 2019. The current research population includes all the prisoners of Ramhormoz city, and a sample of 70 people was selected using available sampling method. The results of the present study showed: by examining the respondents' point of view regarding the first hypothesis at the level of 0.5 error. It is larger with degrees of freedom 3 and 4 and it can be said that there is a significant difference between the observed frequencies and the expected frequencies and the first hypothesis is confirmed. Therefore, it can be claimed that it seems that ethnic and tribal prejudices and indiscriminate handing over of weapons to clans and drug trafficking, unemployment and poverty are influential in the occurrence of murders in Ramhormoz city. By examining the views of the respondents towards the second hypothesis and the phi 2 test related to the species of the second hypothesis, the error level of 0.05 is greater than the 2 degrees of freedom 3 and 4, and it can be said that there is a significant difference between the observed frequencies and the expected frequencies. It can be claimed that not paying attention to the sensitive and decisive role of the heads and elders of the clans has caused the people of the clans to go astray. One of the causes of murder is the lack of a guide and leader among the tribes. In the examination of the respondents' views on the third hypothesis and the P2 test related to the species of the third hypothesis, the error level of 0.05 is greater than the P2 of the table with a degree of freedom of 3, and it can be said that there is a significant difference between the observed frequency and the expected frequency. The desired hypothesis is confirmed. Therefore, it can be claimed that ethnic, tribal and clan conflicts, drug and weapon smuggling, unemployment and poverty, issues of honor, lack of proper implementation of laws in some cases, especially the prolongation of the proceedings and lack of deterrence, guaranteeing the implementation of some legally prescribed laws and so on. .. is one of the effective factors in the occurrence of murder.

Key words: murder, crime, causes, effective factors, motives

ماهنامه علمی (مقاله علمی-پژوهشی) جامعه شناسی سیاسی ایران، سال پنجم، شماره یازدهم، بهمن ۱۴۰۱، صص ۴۶۱۸-۴۵۸۸
 بررسی تأثیر عوامل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بر جرم قتل در شهرستان رامهرمز از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹

حشمت بادامی^۱ تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۳/۱۸

هرمز اسدی کوه با^۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۵/۲۱

سیدحسن حسینی^۴

چکیده:

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر عوامل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بر جرم قتل در شهرستان رامهرمز از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹ می‌باشد. جامعه پژوهش حاضر شامل کلیه زندانیان شهر رامهرمز می‌باشد که نمونه‌ای به حجم ۷۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد: با بررسی دیدگاه پاسخ‌دهندگان نسبت به فرضیه اول در سطح خطاپذیری ۰/۰۵، با درجه آزادی ۳ و ۴ بزرگ‌تر است و می‌توان بیان کرد در بین فراوانی‌های مشاهده شده و فراوانی‌های مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد و فرضیه اول تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان ادعا کرد به نظر می‌رسد تعصبات قومی و قبیله‌ای و واگذاری بی‌رویه سلاح به طوایف و قاچاق مواد مخدر، بیکاری و فقر در وقوع قتل در شهرستان رامهرمز تأثیرگذار است. با بررسی دیدگاه پاسخ‌دهندگان نسبت به فرضیه دوم و آزمون فی ۲ مربوط به گونه‌های فرضیه دوم در سطح خطاپذیری ۰/۰۵ از ۲ درجه آزادی ۳ و ۴ بزرگ‌تر است و می‌توان بیان کرد در بین فراوانی‌های مشاهده و فراوانی‌های مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد و می‌توان ادعا کرد که عدم توجه به نقش حساس و سرنوشت‌ساز سران و ریش‌سفیدان طوایف موجب سرگردانی افراد طوایف گشته است. که یکی از علل بروز قتل نداشتن یک راهنما و رهبر در بین طوایف هست. در بررسی دیدگاه پاسخ‌دهندگان نسبت به فرضیه سوم و آزمون فی ۲ مربوط به گونه‌های فرضیه سوم در سطح خطاپذیری ۰/۰۵ از فی ۲ جدول با درجه آزادی ۳ بزرگ‌تر است و می‌توان بیان کرد بین فراوانی مشاهده شده و فراوانی مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد و فرضیه موردنظر تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان چنین ادعا کرد که درگیرهای قومی و قبیله‌ای و طایفه‌ای قاچاق انواع مواد مخدر و سلاح، بیکاری و فقر مسائل ناموسی عدم اجرای درست قوانین در برخی موارد به خصوص طولانی شدن روند رسیدگی و عدم بازدارندگی ضمانت اجرای برخی قوانین مقرر قانونی و ... از عوامل موثر در بروز قتل می‌باشد.

کلمات کلیدی: قتل، جرم، علل، عوامل موثر، انگیزه‌ها

۱. دانشجوی دکتری، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، پردیس علوم و تحقیقات خوزستان، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

۲. دانشجوی دکتری، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

۳. استادیار، گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، ایران (نویسنده مسئول).

۴. استادیار، گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، ایران.

بزهکاری ریشه در تاریخ زندگی انسان دارد به گونه‌ای که دورکیم، جامعه‌شناس فرانسوی، از آن به‌عنوان «پدیده‌ای عادی» و اجتناب‌ناپذیر در کنار سایر پدیده‌های اجتماعی زندگی یاد می‌کند. جامعه‌ای که همه افراد آن بدون استثناء ارزش‌های حاکم بر جامعه را محترم شمرده و جرم جنایت در آن اتفاق نیفتد، جزء در عالم خیال وجود ندارد. با نگاهی به تاریخ زندگی بشر درمی‌یابیم که آغاز تشکیل جامعه بشری جرم و جنایت همراه آن بوده است. انسانی که زمانی به‌دوراز هر قیدوبندی کاملاً آزاد زندگی کرده و این حالت را قرن‌ها در درون خود به‌عنوان یک واقعیت بدیهی باور کرده نمی‌تواند به‌راحتی قیدوبندی را در زندگی‌اش بپذیرد.

قتل یکی از هولناک‌ترین جنایت‌های بشری است که به‌رغم وضع قوانین مختلف برای پیشگیری از وقوع این جرم، گریبان‌گیر تمام جوامع بوده است. مسائل مالی، تعصبات قومی، جنون، خشونت، دشنام و ناسزاگویی و حتی دوست داشتن و احساس تعلق از عواملی است که هرروز به‌عنوان انگیزه‌های قتل در حوادث روزنامه‌ها درج می‌گردد. این جرم از یک طرف به اصل مصونیت و غیرقابل تعرض بودن حیات انسانی که عزیزترین ودیعه الهی است لطمه می‌زند و از طرف دیگر امنیت جامعه را متزلزل می‌سازد.

در سال‌های اخیر شاهد وقوع قتل‌های زیادی در شهرستان رامهرمز بوده‌ایم که مرتکبین آنان به دلایل و انگیزه‌های گوناگون از جمله درگیرهای قومی و قبیله‌ای، فقر و بیکاری، و مواد مخدر و قاچاق سلاح و ... و با استفاده از روش‌های مختلف از جمله استفاده از انواع سلاح گرم و سرد این کار را انجام می‌دهند از همین رو، در این تحقیق بر آن شدیم تا علل و عوامل قتل در شهرستان رامهرمز از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹ را در شهرستان رامهرمز شناسایی و مورد ارزیابی قرار دهیم.

اهمیت و ضرورت انجام پژوهش

در جامعه امروزی جرائمی همچون قتل عمد، ایراد ضرب و جرح، تخریب، اعمال منافی عفت ... از طریق مصادیق جرائمی به شمار می‌روند که با بیشترین فراوانی در زمره آسیب‌های اجتماعی قرار دارند. در این بین، قتل عمد یکی از شدیدترین نوع جرم در جامعه است و از دید جرم‌شناسان و جامعه‌شناسان موضوع قتل به عنوان یک معضل اجتماعی قابل بحث و بررسی است. خشونت و قتل عمد علیه نفس پدیده‌ای است که در سال‌های اخیر تحقیقاتی در این زمینه انجام گرفته است و این تحقیقات نشان می‌دهد که عوامل متعدد فردی، مشکلات ناشی از شرایط اجتماعی و اقتصادی و همچنین عوامل ساختاری جامعه در این مسئله نقش دارند. اما متأسفانه تاکنون تحقیقی عمیق و جامعه‌شناختی در این زمینه انجام نشده و چند تحقیق و بررسی انجام شده تا حد زیادی مربوط به قتل‌های ناموسی است و همین تحقیقات اندک هم بیشتر سعی کرده‌اند عوامل حقوقی، روان‌شناختی و یا اقتصادی مؤثر بر این پدیده را بررسی کنند و فقط یکی از ابعاد مسئله را مورد بررسی قرار داده‌اند. دیگر تحقیقات هم که کمی رنگ جامعه‌شناختی به خود گرفته‌اند بیشتر سعی کرده‌اند از دیدگاه فمینیستی به این موضوع پردازند و در پی آن هستند که تمام مشکلات جامعه را به نظام حقوقی و قضایی ربط دهند و انگیزه‌هایی را که قاتلین را در انجام جنایت تحریک می‌کند تا مرتکب قتل نفس شوند نادیده می‌گیرد، قتل نفس در قانون مجازات اسلامی به سه نوع قتل عمد، شبه عمد و خطای محض تقسیم می‌شود. قتل نفس وخیم‌ترین جرم در جوامع بشری است، قاتلین برای کشتن قربانیان خویش از انگیزه‌های مختلفی برخوردار

هستند. انگیزه‌های قتل به اطلاعات قاتل از اوهام درونی خویش برمی‌گردد. از سالیان گذشته به دلایل متعددی تغییراتی در جنایت‌ها و عوامل دخیل در وقوع قتل عمد در جوامع بشری ایجاد گردیده است. ارتکاب قتل ممکن است با تصمیم قبلی و یا تحت تأثیر عوامل محرک یا یک حالت مجزای درونی و روانی بدون مقدمه انجام گیرد. لذا انگیزه قتل با توجه به اوضاع اقتصادی، اجتماعی، اخلاقی، فرهنگی، مذهبی و سیاسی جوامع مختلف بشری فرق می‌کند. به‌طورکلی عوامل دخیل ارتکاب قتل (انگیزه‌های قتل) شامل خودپرستی، حرص و طمع مال، احساسات جریحه‌دار شده، اختلافات خانوادگی، انگیزه جنسی، نزاع‌های دسته‌جمعی، جلوگیری از افشای جرم و شناسایی مجرم می‌باشد. شایع‌ترین علت قتل زنان در آمریکا انگیزه جنسی و کمترین انگیزه، نزاع و درگیری بوده است. درحالی‌که شایع‌ترین علت قتل مردان نزاع و درگیری و کمترین علت، انگیزه جنسی بوده است. بررسی اپیدمیولوژیک قاتلین و مقتولین در جوامع پیشرفته به صورت منظم انجام می‌گیرد تا تغییرات ایجاد شده در روند جنایت به‌موقع معلوم گشته و اقدامات لازم برای پیشگیری و کاهش این جرم وخیم صورت گیرد و چون پیشگیری از جرم و جنایت به ویژه قتل نفس از اهم وظایف مسئولین حکومتی مانند قوه قضائیه، نیروی انتظامی و سایر ارگان‌های اجتماعی محور می‌باشد و کمک به تحقق و اجرای عدالت از مهم‌ترین وظایف تک‌تک آحاد مختلف جامعه است، بنابراین بدین منظور بایستی مسئولین قضائی و انتظامی استان از کم و کیف جرم قتل و عوامل دخیل در آن مطلع باشند. لذا این مقاله برای اطلاع هرچه بیشتر مسئولین قضائی و انتظامی از روش‌ها و عوامل دخیل در وقوع قتل عمد و تغییر این عوامل نسبت به گذشته انجام گردیده است که امید آن می‌رود اطلاعاتی که این مطالعه در خصوص عوامل دخیل در وقوع قتل عمد ارائه می‌نماید مورد استفاده مسئولین ذی ربط قرار گیرد. لذا اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش در شهرستان رامهرمز و ویژه دانشجویان رشته حقوق، در دادرهای عمومی و انقلاب کشور همچنین مورد استفاده موسسات عالی و دانشگاه‌ها می‌باشد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر به دو روش میدانی و توصیفی و از نوع همبستگی بود. طبقه اول انجام آزمون بدین شکل بود که ابتدا نمونه موردنظر انتخاب شد و پس از برقراری ارتباط و کاهش حساسیت آزمودنی‌ها راجع به پرسشنامه‌ها و دلایل انتخاب آن‌ها در نمونه، توضیحات لازم از سوی محقق راجع به نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها ارائه گردید و آزمودنی‌ها اقدام به تکمیل پرسشنامه‌ها نمودند. البته در مواردی که ابهامی وجود داشت، محقق سعی کرد آن ابهام را از بین برده و سؤالات پرسشنامه‌ها را با زبان ساده‌تر به آزمودنی‌ها بیان کند و فضایی به وجود آورد که آزمودنی‌ها به صورت واقعی و به‌دوراز هرگونه اضطراب به پرسشنامه‌ها پاسخ دهند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها و نیز جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات به‌دست‌آمده نمره‌گذاری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ضمناً پژوهش حاضر در موقعیت طبیعی و به‌دوراز هرگونه دست‌کاری میدانی یا آزمایشگاهی انجام شد. و روش دیگر روش میدانی بوده که به بررسی علل و عوامل مختلف در بروز قتل‌ها و انگیزه‌های مختلف آن می‌پردازد و با تجزیه و تحلیل داده‌ها و مقایسه آن عوامل موثر را مشخص و در پایان راهکارهای مربوطه در جهت پیشگیری از بروز قتل‌ها ارائه شده است.

غفاری چراتی، اکرادی (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان، بررسی تطبیقی جرم قتل در حقوق کیفری ایران و امریکا، بیان می‌دارند که یکی از موضوعات مهم اساسی و قابل توجه در رشته حقوق جزا به خصوص در حقوق جزای تطبیقی معرفی و ارائه حقوق جزای کشورهای مختلف است مقایسه و تطبیق دو نظام حقوقی ممکن نخواهد شد مگر اینکه متخصصین در حقوق تطبیقی به زوایا و ابعاد مختلف نظام و سیستم حقوقی کشورها به طور جامع و فاتح تسلط کامل داشته باشند در این حالت می‌توان به مطالعه و تطبیق حقوق جزای کشورهای مختلف پرداخت در این نوشته مهم‌ترین منبع مورد استفاده از حقوق امریکا ترجمه قسمت قتل هندبوک *21st century criminology* هست که به تلاش فراوان نگارنده این مقاله به طور ترجمه استنباطی و مفهومی شده است از طرفی با توجه به تسلط نسبی در مورد حقوق جزای ایران تطبیق کامل از حیث انواع قتل و تعریف آن‌ها و همچنین ارائه آمار نسبت به نرخ قتل در ایران پرداخته شده است تا از این رهگذر دیدگاه‌های مختلف حقوق ایران و امریکا مورد بررسی قرار گیرد.

متولی زاده نایینی (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان، تأثیر اشتباه در قتل، بیان می‌کنند که هرگاه شخصی بر اثر اشتباه، مرتکب یک عمل مجرمانه شود، ممکن است با وجود شرایطی از مسئولیت کیفری بگریزد. اشتباه در جنایات علیه تمامیت جسمانی اشخاص می‌تواند اشکال مختلفی داشته باشد که مهم‌ترین آن‌ها اشتباه در هدف و در هویت می‌باشد. این موضوع در زمان حکومت قوانین کیفری گذشته و حتی قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ محل اختلاف میان حقوقدانان می‌باشد و فقها هم نیز در موضوع مباحث عنہ نظرات مختلف ابراز نموده‌اند. در اشتباه در هدف بر اثر عواملی چون خطا در هدف‌گیری یا وزش باد، ضربه یا تیر کسی به جای برخورد با هدف مورد نظر، به دیگری برخورد می‌کند که در قانون چنین قتلی، خطای محض دانسته شده است؛ اما در اشتباه در هویت، مرتکب به همان کسی که وی را مورد هدف قرار داده، ضربه می‌زند در حالی که به دلایلی در شناسایی وی دچار اشتباه شده که این جنایت عمدی محسوب می‌شود. در این نوشتار ضمن بیان دیدگاه فقهای امامیه و حقوقدانان، رویکرد قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مورد تحلیل قرار گرفته است.

علیزاده، سرخوش (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان، قتل در فراش در فقه و حقوق ایران، بیان می‌کنند که مطابق اصل سی و ششم قانون اساسی حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد؛ اما با وجود این، قانون‌گذار در ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی مقرر داشته: هرگاه مردی همسر خود را در حال زنا با مرد اجنبی مشاهده کند و علم به تمکین زن داشته باشد می‌تواند در همان حال آنان را به قتل برساند و در صورتی که زن مکره باشد فقط مرد را می‌تواند به قتل برساند. حکم ضرب جرح در این مورد نیز مانند قتل است. این ماده مجوزی برای ارتکاب قتل است مجوز برای مردی که اگر همسرش (اعم از دائمی یا موقت) را در حال زنا با مرد اجنبی ببیند بتواند او را به قتل برساند. مستفاد از ماده بالا گفته اگر زن، مرد خود را در حال زنا با زن اجنبی ببیند یا مرد و زن دختر خود را در حال زنا ببینند یا برادر، خواهر خود را در حال زنا ببیند نمی‌تواند از این مجوز استفاده کنند. منظور از مرد اجنبی هم مردی است که زنا با آن زن بر وی حرام است بنابراین اگر مردی مشاهده کند که زنش با برادر خود یا با یکی از محارم یا اقوام دیگر زنا می‌کند می‌تواند آن‌ها را بکشد. فراموش نکنیم یکی از شرایط این ماده برای کشتن زن از سوی شوهر داشتن علم به تمکین زن

است یعنی شوهر ببیند که زنش به دلخواه تن به عمل زنا داده است و الا فقط حق کشتن مرد اجنبی را خواهد داشت.

زارع شعار (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان، بررسی مجازات قتل خطای محض و پرداخت دیه، بیان می‌کند که قتل همیشه جرم بوده و در رأس همه جرائم است و از جمله جرائمی است که همیشه مورد تعقیب قرار گرفته است. بر اساس نظر فقها، هرگاه قاتل قصد فعل و قصد قتل نداشته باشد قتل خطای محض است در قتل خطای محض، مرتکب نه دارای قصد آن کار روی جسم مقتول است و نه قصد سلب حیات دارد لیکن مبادرت به انجام کاری یا قصد روی شیئی یا شخصی یا موجود مورد نظر خود می‌کند که اتفاقاً منجر به قتل وی می‌شود. در خطای محض شخص مقتول اصلاً مورد نظر قاتل نیست یعنی قاتل نه می‌خواهد مقتول را بکشد و نه در صدد انجام عملی در مورد مقتول بوده است، در واقع مقتول را اتفاقاً هدف می‌گیرد و در نتیجه به قتل می‌رساند. (شرایع الاسلام، ۱۳۷۴، ج ۴) مانند آنکه شخصی به قصد شکار حیوانی به سوی آن اقدام به شلیک گلوله می‌کند اما گلوله به انسانی برخورد می‌کند و سبب مرگ او می‌شود در اینجا مرتکب قصد تیراندازی دارد و آن را با اختیار و اراده انجام می‌دهد اما قصد اصابت گلوله به مقتول را ندارد و مرگ او را نیز نمی‌خواهد. در قتل خطای محض دیه قتل و یا دیه جراحت (موضعه) و دیه جنایت‌های زیادتر از آن بر عهده عاقله است.

حیدری، خلف زاده (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان، بررسی علل قتل‌های ناموسی در منطقه دشت آزادگان، بیان می‌دارند که در این پژوهش تلاش شده است علل پیدایش پدیده‌ی تلخ و ناگوار قتل‌های خاموشی در منطقه دشت آزادگان گرچه در عصر حاضر به ندرت اتفاق می‌افتد و جهت کنترل و یا ترک آن راهکاری نوینی جایگزین شده است، مورد بررسی قرار گیرد عواملی از قبیل تعصب شدید ناموسی، رفع لکه‌ی عار و ننگی، جلوگیری از بروز بزه کاری، فشارهای اقتصادی و اجتماعی، در این پژوهش با استناد به کتب مربوطه و مشاهدات و همچنین مصاحبه با ساکنان و صاحب نظران منطقه، مورد تحقیق و بررسی قرار گرفت در منطقه دشت آزادگان قتل ناموسی در گذشته به عنوان یک عامل بازدارنده‌ی بزهکاری و به منظور پاسداری از حریم خانواده و زدودن عار و ننگی، شدت و حد بیشتری داشت، ولی اکنون به دلیل رشد فرهنگی، آمیختگی فراوان شهرنشینی، از هم گسیختگی بافت اجتماعی و قبیله‌ای وقوع، این نوع پدیده، کمتر شده است. البته نباید فراموش کرد که این فرآیند ویژه افراد بزهکار جامعه است و عامل آن تعصب شدید و یا حرص لازم بر پاکیزه نگه داشتن کانون پر طهارت خانواده می‌باشد.

علایی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان، دفاع مشروع در قتل عمد اضطراری، بیان می‌دارند که اصل دفاع که در اغلب سیستم‌های حقوقی دنیا مورد پذیرش و تأیید قرار گرفته، از جمله حقوقی است که در قوانین جزایی و مدون کشورهایی که تابع این نظام‌ها می‌باشند، تدوین و ثبت گردیده است. بر مبنای این حق، به هنگام وقوع حمله یا تجاوز، به افراد اجازه دفاع از خود و یا دیگری داده شده و هدف آن احقاق حق مظلوم از ظالمی است که وی را مورد هجوم و یا ایذاء قرار داده است. از بدو تاریخ تاکنون و در دوره‌های مختلف جزایی، در تمامی مکاتب حقوقی دنیا، انسان‌ها همواره با دو مقوله حقوق بشر و قانون مواجه بوده‌اند. این امر که هر انسانی دارای حقوقی ذاتی و طبیعی است، امری غیر قابل اغماض است؛ بنابراین وقتی که افراد در یک جامعه دارای حقی هستند، به تبع آن باید قانونی وضع و اجرا گردد که بتواند این حق را به‌طور کامل و قابل قبول، حفظ و حراست

نماید. مواردی چون دفاع مشروع و یا امر آمر قانونی که در بخش چهارم قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲، تحت عنوان شرایط و موانع مسئولیت کیفری جای گرفته‌اند، جای بسی تأمل و بحث داشته و سؤال برانگیز خواهند بود؛ چراکه مهم‌ترین هدف قانون‌گذار از تصویب این قوانین و دیگر قوانین موجود، اجرای هر چه بهتر عدالت بوده و در راستای آن تمام تلاش خود را به کار گرفته است؛ شاید بتوان علت این امر را عدم به‌کارگیری درست کلمات در مواد مذکور دانسته و این کلی‌گویی و نارسایی قانون در عدم مجازات را منتسب به جرم نبودن اصل این عمل دانست؛ نه اینکه جرم باشد اما مجازات نداشته و یا قابل انتساب به مرتکب نباشد؛ همچنین محدودیت‌های موجود در این موارد، خصوصاً در دفاع مشروع، سبب دشواری‌ها و پیچیدگی‌هایی برای اثبات امور مذکور خواهد بود و گاهی نیز شاید امکان اثبات آن به‌طور کامل وجود نداشته باشد. ضمن اینکه عواقب آتی قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در خصوص دفاع مشروع، دوام و بقای اتهام نسبت به فرد دفاع‌کننده بوده که مستوجب تعقیب کیفری، تحقیق و صدور کیفرخواست تا مرحله حضور در دادگاه است که امری ناعادلانه و مسبب این مسئله خواهد بود که هیچ‌کسی عملاً نتواند از جان و مال و شرف و حیثیت خود و یادگیری دفاع نموده و تحت هر شرایطی باید تسلیم باشد تا گرفتار عقوبت دفاع نگردد. امید است در این پژوهش که باهدف تحلیل و بررسی محدودیت‌های دفاع مشروع در قانون مجازات اسلامی انجام شده است، به اجرای هر چه بهتر قوانین در این زمینه کمک شایانی نمایم.

خلیفه سلطانی؛ موفق ادستانی، ابراهیمی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان، قتل عمد از نگاه فقه و حقوق کیفری ایران، بیان می‌دارند که بررسی مفهوم شناسی قتل عمد از نگاه فقه و حقوق با توجه به اهمیت خاصی که دارد موضوع اصلی پروژه حاضر را به خود اختصاص داده است. سیر بحث بدین‌صورت است که ابتدا به مباحث کلی مانند تعریف واژگان فقه و حقوق از منظر کاربردهای لغوی و اصطلاحات رایج بین فقیهان و دانش حقوقی پرداخته و سپس تبیین مفهوم قتل با توجه به دیدگاه‌های موجود فقهی و تقسیم‌بندی آن به‌عمد، شبه‌عمد، خطا و خطای محض (عمد شبیه به خطا) مطمح نظر قرار گرفته و در نهایت با بررسی تفاوت‌ها و پاسخگویی به برخی ایرادهای که در این زمینه وجود دارد.

صفری شالی، عشایری (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان، قتل‌های ناموسی (قربانی شدن زنان) به‌عنوان سازوکار پیشگیری از جرائم اجتماعی در جوامع سنتی، بیان می‌دارند که جوامع سنتی با خصیصه‌های فرهنگی و هنجاری کاملاً متمایزی با جوامع دیگر تعریف و مشخص می‌شود. قواعد و هنجارهای حاکم بر این‌گونه جوامع که از ساختار اجتماعی و تجربه زیسته آن‌ها ناشی می‌شود برای پیشگیری از جرائم اجتماعی سازوکار خشنی بنام قتل ناموسی را تعبیه نموده‌اند. هدف اصلی این سازوکارها محدودی سازی رفتار و آرزوهای بشری، کاهش نابهنجاری اجتماعی و تهلید کج روان و خرده‌فرهنگ‌ها به مجازات است تا از وقوع رفتارهایی که وجدان یا عصبیت جامعه را تحریک یا جریحه‌دار می‌نماید خودداری نماید. قتل ناموسی به کشته شدن زنانی اطلاق می‌شود که توسط اعضای درجه خانواده، فامیل، جامعه یا به حکم ریش‌سفیدان و بزرگان جامعه صورت می‌گیرد. در اصل به نوعی رفتار غیراخلاقی و ضد هنجار اجتماعی گفته می‌شود که در نوع خود کج روی محسوب شده و در عرف جامعه شرف، اعتبار و وجهه اعضای خانواده را تهدید کرده و تنها راه زدودن این داغ ننگ اجتماعی و تطهیر سازی آن، قتل ناموس است. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که برحسب

نظریه عصیبت ابن خلدون، وجدان جمعی امیل دورکیم و تئوری دوقطبی فردینلند تونیس، قتل ناموسی در جوامع سنتی جهت ارضای احساسات جریحه‌دار شده وجدان اجتماعی صورت می‌گیرد و این عمل نوعی برجسبی است بر خانواده که بنا بر فشار اجتماعی بایستی به این عمل اقدام کند و هدف اصلی این عمل، مجازات کج روانی است که نظم اجتماعی را به چالش کشیده و از فرامین جامعه سرباز زده‌اند. در نتیجه قتل ناموسی به عنوان سازوکار پیشگیری از رفتارهای غیراخلاقی و نابهنجاری اجتماعی است تا بر کنشگران نظارت کرده و بستر وقوع جرائم اجتماعی از جمله زنا با نامحرمان، برقراری روابط نامشروع و تخطی از فرمان‌ها بزرگان جامعه را از بین برده و کج روان را به همنوایی، حفظ انسجام اجتماعی، تقویت هم‌رنگی و تفرّد زدایی و جمع محوری سوق دهد. به تعبیر والتر رکلس عمل قتل ناموسی از بازدارنده بیرونی قوی محسوب می‌شود.

بنایی، رجبی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان، بررسی ارتکاب قتل در حالت مسلوب الاراده (مطالعه

موردی ارتکاب قتل در حالت عدم تعادل ناشی از مصرف مواد روان‌گردان)، بیان می‌دارند که یکی از بنیادی‌ترین

پایه‌های مسئولیت کیفری وجود اراده و اختیار در مجرم می‌باشد؛ به نحوی که اگر مرتکب جرم حین ارتکاب

جرم اراده و اختیار نداشته باشد، از نظر قانون عمل وی جرم به شمار نمی‌آید. زوال اراده و اختیار می‌تواند علل

گونگونی داشته باشد؛ که مصرف مواد مخدر به ویژه روان‌گردان‌ها به دلیل تأثیرات مخربی که بر روان افراد

می‌گذارند قطع یقین می‌توانند یکی از آن علل باشند. باین‌حال در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ به

مسلوب الاراده گی ناشی از مصرف مواد مخدر اشاره‌ای نشده بود؛ و قانون‌گذار تنها در مواد ۵۳ و ۲۲۴ قانون

مذکور صرفاً به موضوع مستی به عنوان یکی از عوامل رافع مسئولیت کیفری اشاره کرده بود؛ که این خلاف

تقنینی منجر به صدور نظریات و صدور آراء متناقضی در این خصوص شده بود؛ همین امر باعث شد تا

قانون‌گذار در ماده ۱۵۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ علاوه بر مستی، مصرف مواد مخدر و

روان‌گردان‌ها را نیز با وجود شرایطی به عنوان یکی از علل موانع مسئولیت کیفری یاد کند. باین‌حال در

خصوص ارتکاب جرم به ویژه قتل در حالت مسلوب الاراده‌گی ناشی از مصرف مخدرها و به ویژه روان

گردان‌ها ابهامات و اختلاف‌نظرهایی کماکان وجود دارد؛ که بعضاً به صدور آراء متفاوت و رویه‌های متناقض در محاکم منجر شده است. لذا این پژوهش درصدد است با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی ضمن پاسخ به این سؤال که: نوع قتل در حالت عدم تعادل ناشی از مصرف مواد مخدر و روان‌گردان‌ها چیست به تبیین و تحلیل ارتکاب قتل ناشی از تأثیر مصرف مواد مخدر و روان‌گردان‌ها پرداخته، ابهامات و تناقضات در این خصوص را شناسایی و از منظر حقوقی و کیفری بررسی نماید.

پور حسینی، میرعلی زاده (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان، قتل و انواع آن، بیان می‌دارند که قتل یا آدم‌کشی به کشتن غیرقانونی انسانی توسط انسانی دیگر گفته می‌شود. اگر این کشتار با نیت قبلی صورت گرفته باشد قتل عمد است. قتل شبه عمد یک درجه خفیف‌تر از قتل عمد است و در سیستم قضایی ایران اگر قتل با نیت آسیب رساندن ولی نه کشتن صورت گرفته باشد شبه عمد محسوب می‌شود. اگر از بین بردن انسانی اینکه به صورت کاملاً تصادفی و بدون قصد کشتن یا آسیب زدن باشد این مرگ در برخی کشورها در رده مرگ تصادفی نه قتل (قرار می‌گیرد و در برخی دیگر از کشورها از جمله ایران قتل خطای محض) یا غیر عمد خوانده می‌شود. بر اساس تاریخ ادیان ابراهیمی اولین قتل، کشته شدن هابیل فرزند آدم توسط برادرش قابیل است.

پژوهشی تحت عنوان توصیف و تبیین جامعه‌شناسی جمعی در استان لرستان توسط عبداللهی و چلبی به درخواست استانداری استان لرستان در سال ۱۳۷۲ انجام گرفت که یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که به‌طورکلی میزان انسجام عام که از ویژگی‌های مهم اجتماع عام است در سطح نسبتاً ضعیف است و تحلیل‌ها

نشان می‌دهد که یکی از عوامل مهم نزاع‌های جمعی در استان لرستان ضعف انسجام عام است، جایی که انسجام وجود داشته باشد در واقع مشارکت اجتماعی بیشتر و فراگیرتر است و انسجام عام در مناطق شهری بیش از روستا و در مناطق روستایی بیش از مناطق عشایری هست.

خراطها و جاوید، پژوهشی با عنوان بررسی علل و عوامل جامعه‌شناختی بروز نزاع و درگیری و پیامدهای آن در شهر تهران در سال ۱۳۸۴ انجام دادند که نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که عواملی نظیر وجود آسیب‌ها و مسائل اجتماعی، ضعف در کنترل و نظارت اجتماعی، کژکاری کردی برخی نهادها و سازمان‌ها، عدم حاکمیت قانون، پراکندگی و فراوانی کانون‌های نزاع و درگیری از عوامل مهم بروز نزاع و درگیری در شهر تهران هستند (معاونت اجتماعی ناجا، ۱۳۸۵).

جامعه و نمونه آماری

جامعه عبارت است از گروهی از افراد، با حوادث که حد اقل یک صفت یا ویژگی مشترک داشته باشند یا به عبارتی دیگر جامعه عبارت است از همه اعضای واقعی یا فرضی که علاقه مند هستیم یافته‌های پژوهش را به آنها تعمیم دهیم (نظری، ۱۳۸۴).

جامعه آماری پژوهش حاضر، همه زندانیان با جرم قتل در زندان شهر رامهرمز هستند که شامل ۱۲۰ نفر می‌باشند که تعداد ۷۰ نفر از جامعه مذکور با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب می‌شوند.

ابزار گردآوری داده‌ها، استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای با بهره‌گیری از منابع فارسی، کتب ترجمه شده، مجلات، مقالات و همچنین مطالعات میدانی محقق که شامل مراجعه حضوری به پلیس آگاهی، دادسرا و دادگاه کیفری شهرستان رامهرمز هم چنین با تهیه پرسشنامه از جامعه آماری درخواست شد نسبت به تکمیل پرسشنامه اقدام نمایند.

در این تحقیق از ابزار پرسشنامه جهت گردآوری اطلاعات استفاده شده است

نحوه امتیازدهی نمرات پرسشنامه به شرح زیر می‌باشد:

۱- خیلی زیاد ۲- زیاد ۳- متوسط ۴- کم

روایی پرسشنامه

۲- تعیین روایی پرسشنامه مستلزم آن است که ابزار همان متغیری را اندازه‌گیری کند که پژوهشگر قصد

اندازه‌گیری آن را دارد (نظری، ۱۳۸۴).

۳- به طور کلی مقصود از روایی آن است که وسیله اندازه‌گیری واقعاً بتواند خصیصه مورد نظر را

اندازه‌گیری نماید نه متغیر دیگری را اگر وسیله اندازه‌گیری از لحاظ خصیصه مورد نظر دارای روایی

کافی نباشد، نتایج پژوهش بی ارزش خواهد بود (نظری، ۱۳۸۴).

۴- برای به دست آوردن روایی این پرسشنامه، ابتدا چند نمونه آر آن بین تعدادی از اساتید دانشگاه، وکلا

و حقوق دانان توزیع گردید و در طول تکمیل پرسشنامه پس از جمع‌آوری آنها مشخص گردید که

نتایج به دست آمده از تحقیق همسو می‌باشد. بنابراین محرز شد که واقعیت سنجی آن در درجه

مطلوب و قابل قبولی است.

پایایی پرسشنامه

پایایی دلالت بر آن دارد که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی بدست می‌دهد.

دامنه ضریب اعتبار از صفر تا یک است (نظری، ۱۳۸۴).

برای محاسبه ضریب پایایی ابزار اندازه‌گیری، شیوه‌های مختلفی به کار برده می‌شود. از جمله:

الف) اجرای دوباره آزمون یا روش بازآزمایی^۱

ب) روش موازی یا روش آزمونه‌های هم‌متا^۲

ج) روش تصنیف یا دونیمه کردن آزمون^۳

د) روش کُودر - ریچاردسون^۴

ه) روش آلفای کرونباخ^۵

نرم افزار spss یکی از نرم افزارهای متداول برای تعیین پایایی با یکی از روش‌های فوق (و معمولاً روش

آلفای کرونباخ) می‌باشد.

1-Test – Retest

2-Equivalence

3-Split – half

4-Kuder – Richardson

5-Cronbach Alpha

مشهورترین ضریب اعتبار از طریق یکبار اجرای آزمون توسط کرونباخ ارائه شده است که به ضریب آلفای کرونباخ معروف است. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه به کار می‌رود. در این ابزار پاسخ هر سؤال می‌تواند مقادیر عددی مختلف را اختیار کند (بازرگان، ۱۳۷۶، ۱۶۹). چقدر این پژوهش برای سنجش اعتبار پرسشنامه از مقیاس آلفای کرونباخ استفاده شده است. با استفاده از نرم افزار SPSS ضریب آلفای کرونباخ بدست آمده برای این پرسشنامه ۰/۷۸۴ است که نشان دهنده این است که پرسشنامه از اعتبار خوبی برخوردار است. و نیز از آزمون فی ۲ و واریانس فریدمن استفاده شد.

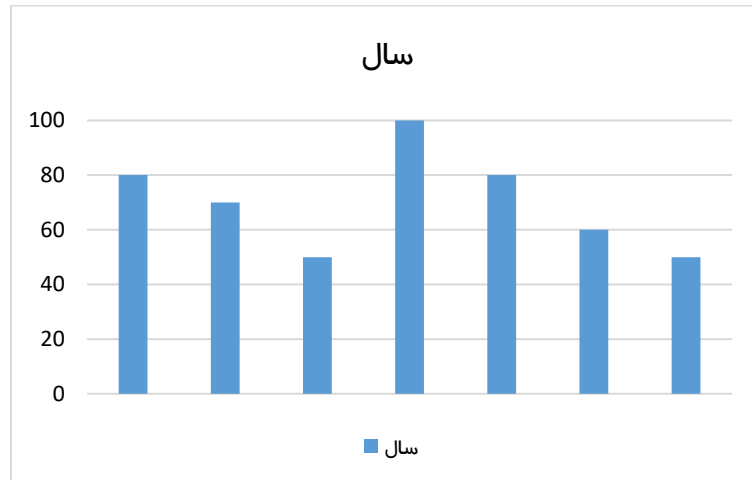
بررسی میدانی علل و انگیزه های وقوع قتل های عمدی شهرستان رامهرمز از سال ۸۰ تا ۹۹

در بررسی میدانی وقوع قتل های عمدی در شهرستان رامهرمز به لحاظ حفظ مسائل محرمانه در این خصوص از سوی نهادهای مربوطه از بیان آمار دقیق و عددی قتل های به وقوع پیوسته معذوریم لیکن جامعه آماری را بصورت درصدی و در قالب مولفه های زیر تشریح به بیان آنها می پردازیم:

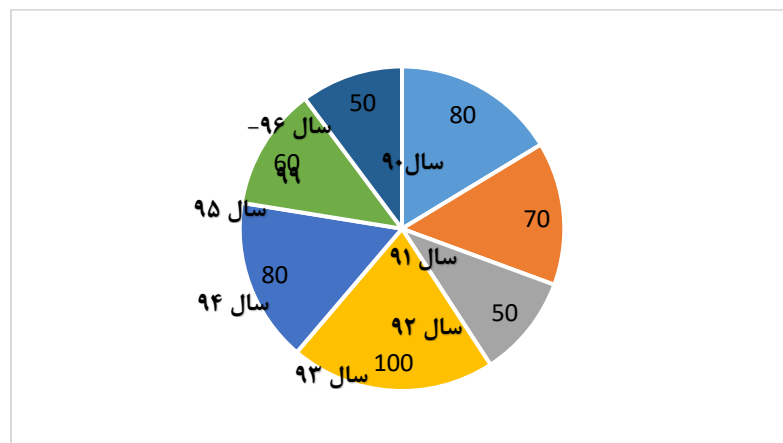
در تقسیم بندی صورت گرفته بیشترین آمار وقوع قتل ها که مربوط به یکی از سال های مورد نظر بوده را ۱۰۰ درصد در نظر گرفته و مابقی سنوات قبل و بعد از آن را نسبت به این شاخص تعیین درصد شده اند.

در این میان سال ۹۳ که بیشترین آمار وقوع را در این ۱۹ سال به خود اختصاص داده را ۱۰۰ درصد در نظر گرفته و بعد از آن سال های ۹۰ و ۹۴ به صورت مساوی با ۸۰ درصد اولویت دوم و سال ۹۱ با ۷۰ درصد اولویت سوم را به خود اختصاص داده اند. و سال ۹۵ با ۶۰ درصد و کمترین آمار وقوع مربوط به سال های ۹۲ و ۹۶ با ۵۰ درصد بوده است.

نمودار ستونی و دایره ای بدین شرح می باشد:

نمودار ستونی - درصدی قتل های عمدی در سال های ۸۰ تا ۹۹- شهرستان رامهرمز

نمودار دایره ای - درصدی قتل های عمدی در سال های ۸۰ تا ۹۹- شهرستان رامهرمز

مقایسه آماری وقوع قتل ها هر سال نسبت به سال قبل

در بحث مقایسه آماری نسبت به مدت مشابه در سال قبل مشاهده می شود که :

سال ۸۰ تا ۸۴ نسبت به سال ۸۰ (۱۳۳.۳ درصد) افزایش وقوع رخ داده است .

در سال ۸۵ تا ۸۷ نسبت به سال ۸۴ (۱۲.۵ درصد) کاهش وقوع رخ داده است .

سال ۸۸ تا ۹۰ نسبت به ۸۷ (۵۷.۱۴ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.

سال ۹۱ تا ۹۳ نسبت به سال ۹۰ (۲۰۰ درصد) افزایش وقوع رخ داده است.

سال ۹۳ تا ۹۵ نسبت به ۹۲ (۲۰ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.

سال ۹۶ نسبت به ۹۵ (۲۵ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.

سال ۹۷ تا ۹۹ نسبت به ۹۶ (۱۶.۶۶ درصد) کاهش وقوع رخ داده است.

نمودار خطی افزایش و کاهش وقوع قتل‌ها از سال ۸۰ تا ۹۹- شهرستان رامهرمز

نتیجه‌گیری

بیشترین آمار وقوع قتل‌های عمدی در سال ۸۰ تا ۸۴ و کمترین آن مربوط به سال ۸۸ تا ۹۰ بوده و از سال

۹۴ به بعد وقوع قتل‌ها با برنامه ریزی‌هایی انجام شده، اقدامات صورت گرفته از جمله سرعت عمل پلیس و

دستگاه قضایی در جهت شناسایی و دستگیری قاتلین و کشف به موقع قتل‌ها در کمترین زمان ممکن و سایر

اقدامات انجام شده و پیشگیرانه‌ی نیروی انتظامی و دستگاه قضایی و سایر نهادهای زیربسط و برخورد قاطعانه با

مجرمین و کشف بالای ۹۵ درصدی قتل‌ها با کاهش وقوع قتل‌ها در سنوات اخیر گردیده است.

بررسی بعد زمانی وقوع قتل‌ها

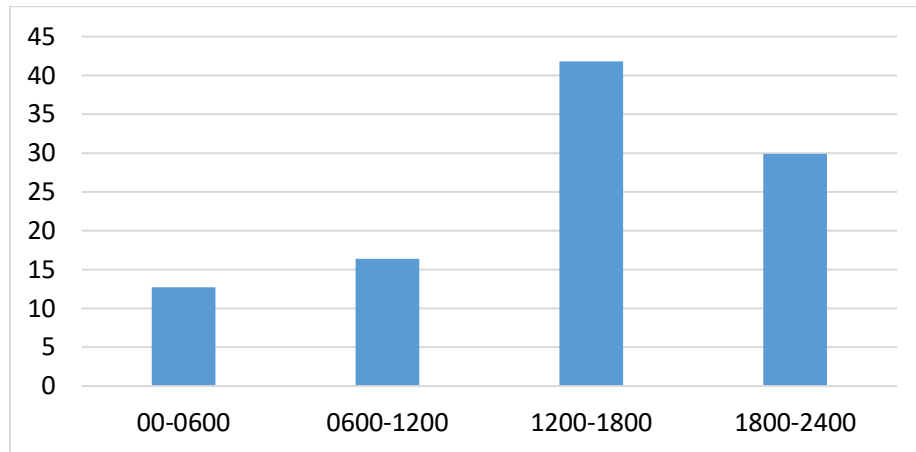
از نظر زمانی وقوع قتل‌ها به چهار گروه به شرح ذیل تقسیم بندی شده اند:

الف) بازه زمانی ۰۰:۰۰ الی ۰۶:۰۰ صبح : که ۱۲.۷۳ درصد وقوع قتل‌ها در این بازه زمانی اتفاق افتاده است.

ب) بازه زمانی ۰۶:۰۰ الی ۱۲:۰۰ : ۱۶.۳۷ درصد وقوع قتل‌ها در این بازه زمانی اتفاق افتاده است.

ج) بازه زمانی ۱۲:۰۰ الی ۱۸:۰۰ : ۴۱.۸۱ درصد وقوع قتل‌ها در این بازه زمانی اتفاق افتاده است.

د) بازه زمانی ۱۸:۰۰ الی ۲۴:۰۰ : ۲۹.۹ درصد وقوع قتل‌ها در این بازه زمانی اتفاق افتاده است.

نمودار ستونی - درصدی ساعت‌های وقوع قتل‌ها شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

از نظر فصل‌های سال به چهار گروه به شرح ذیل تقسیم بندی می‌شوند:

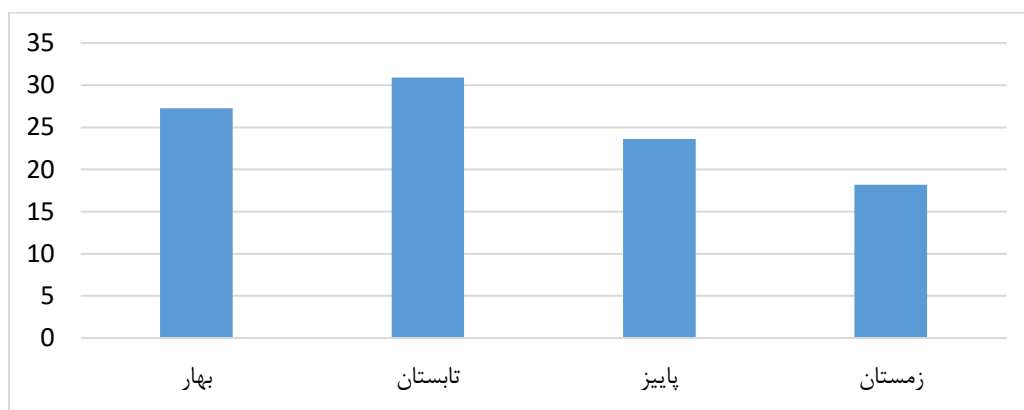
الف) در سه ماهه‌ی اول سال‌ها (بهار) ۲۷.۲۸ درصد وقوع قتل‌ها در این فصل اتفاق افتاده است.

ب) در سه ماهه ی دوم سال ها (تابستان) ۳۰.۹۱ درصد وقوع قتل ها در این فصل اتفاق افتاده است.

ج) در سه ماهه ی سوم سال ها (پاییز) ۲۳.۶۳ درصد وقوع قتل ها در این فصل اتفاق افتاده است.

د) در سه ماهه ی چهارم سال ها (زمستان) ۱۸.۱۸ درصد وقوع قتل ها در این فصل اتفاق افتاده است.

نمودار ستونی - درصدی فصل های وقوع قتل ها شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

نتیجه گیری

بیشترین وقوع قتل ها از لحاظ بعد زمانی در فصول تابستان و بهار و در بازه زمانی ۱۲۰۰ الی ۱۸۰۰ و

۱۸۰۰ الی ۲۴۰۰ به وقوع پیوستند. به عبارت دیگر در شش ماه اول سال ها در بازه زمانی ۱۲۰۰ الی ۱۸۰۰

بیشترین قتل ها به وقوع پیوستند که می توان چنین بیان کرد گرمای تابستان و تجمع افراد در تعطیلات ابتدای

فصل بهار می تواند یکی از عوامل موثر در بروز قتل ها باشد.

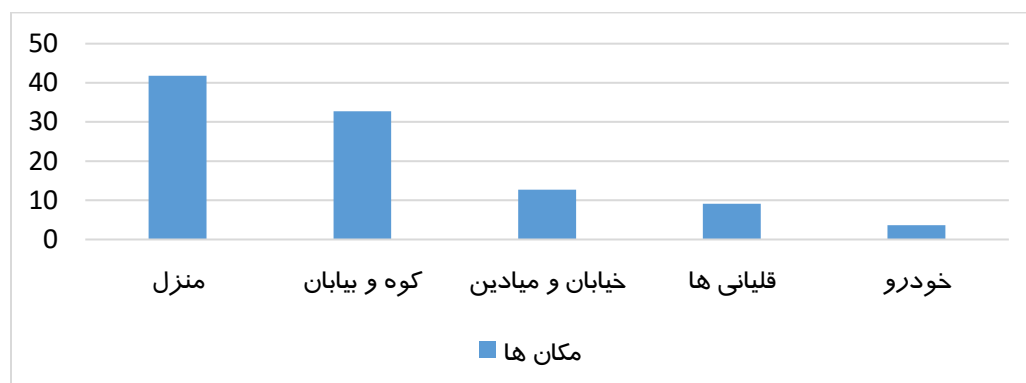
مکان های وقوع قتل ها

در بررسی محل وقوع قتل ها بیشترین مکانی که در آنجا قتل ها به وقوع پیوستند منزل (اعم از داخل و

جلوی منزل) و اماکن خصوصی با ۴۱.۸۲ درصد و بعد از آن داخل کوه ها، بیابان ها، اطراف زمین کشاورزی و

رودخانه ها با ۳۲.۷۳ درصد و سپس داخل خیابان، میدین و اماکن عمومی با ۱۲.۷۲ درصد و بعد از آن قلیانی

و پارک ها با ۹.۱۰ درصد و داخل وسائط نقلیه با ۳.۶۳ درصد بوده است.

نمودار ستونی - درصدی مکان وقوع قتل ها در شهرستان رامهرمز ۸۰ تا ۹۹

نتیجه گیری اینکه که قتل ها در چند سال اخیر بیشتر در منازل، اماکن خصوصی،

کوه و بیابان ها و ... به وقوع پیوسته اند به عبارتی در محل های خلوت و بدور از

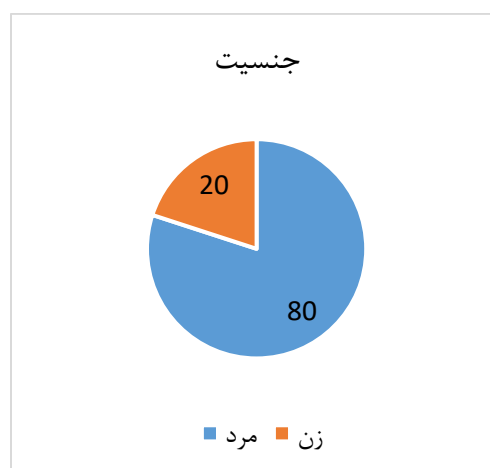
دید عموم صورت پذیرفته اند.

جنسیت در قتل

در بررسی جنسیت مقتولین ۸۰ درصد از قربانیان این جنایت، مردان و ۲۰ درصد

زنان بوده اند؛ به عبارتی قتل در بین مردها ۴ برابر بیشتر از زنان به وقوع پیوسته

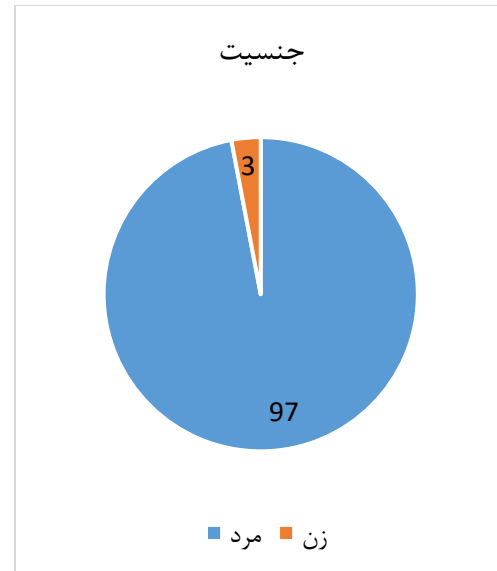
است.

نمودار دایره ای - درصدی جنسیت مقتولین شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

در بررسی جنسیت قاتلین ۹۷ درصد از قاتلین مرد و تنها ۳ درصد از آنها زن بوده

اند. به عبارتی مردها ۳۳ درصد برابر بیشتر از زن ها مرتکب قتل شده اند.

نمودار دایره ای - درصدی جنسیت قاتلین شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

نتیجه گیری

مردان بیشتر از زنان هم قربانی این جنایت شده اند و از طرفی اکثر قتل های به

وقوع پیوسته توسط مردان صورت گرفته است.

سن در قتل

در بررسی سن مقتولین مشاهده می گردد قتل در تمام سنین اتفاق افتاده است،

کمترین سن مقتول ۱ سال و بیشترین سن ۸۴ ساله بوده است. که رده های سنی به

صورت ۸ دهک به شرح ذیل تقسیم بندی که بالاترین آمار مربوط به رده سنی ۲۰

تا ۳۰ سال به ۳۸.۲۰ درصد که بعد از آن رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال با ۱۶.۳۶ درصد را

به خود اختصاص داده اند و مابقی رده های سنی به شرح ذیل می باشند:

۱. رده سنی ۱۰ تا ۲۰ سال با ۱۲.۷۵ درصد

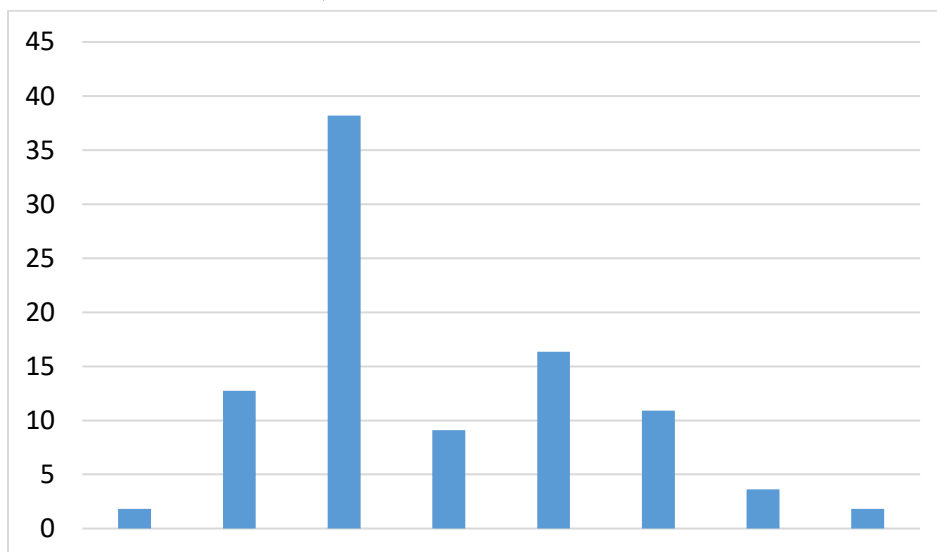
۲. رده سنی ۵۰ تا ۶۰ سال با ۱۰.۹۰ درصد

۳. رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال با ۹.۰۹ درصد

۴. رده سنی ۷۰ تا ۸۰ سال با ۵.۴۵ درصد

۵. رده سنی ۶۰ تا ۷۰ سال با ۳.۶۳ درصد

۶. رده سنی ۸۰ تا ۹۰ سال و ۱ تا ۱۰ سال هر کدام با ۱.۸۱ درصد

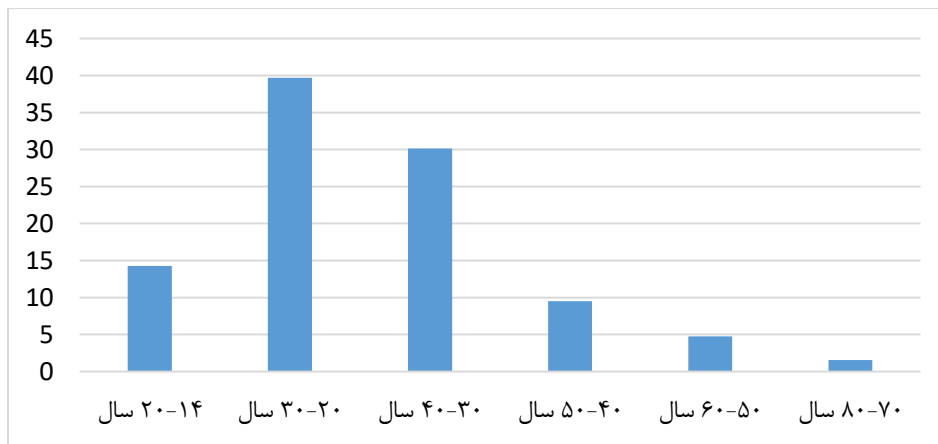

نمودار ستونی - درصدی سن مقتولین شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

سن قاتلین

در بررسی سن قاتلین مشاهده می‌گردد که افرادی که بیشتر مرتکب قتل شده‌اند در رده سنی ۲۰ تا ۴۰ سال بوده‌اند که کمترین سن قاتلین ۱۴ سال و بیشترین سن ۷۱ ساله بوده است و سایر رده‌های سنی به شرح ذیل تقسیم بندی شده‌اند:

۱. رده سنی ۲۰ تا ۳۰ سال با ۳۹.۷۱ درصد
۲. رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال با ۳۰.۱۵ درصد
۳. رده سنی ۱۴ تا ۲۰ سال با ۱۴.۲۸ درصد
۴. رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال با ۹.۵۲ درصد
۵. رده سنی ۵۰ تا ۶۰ سال با ۴.۷۶ درصد
۶. رده سنی ۷۰ تا ۸۰ سال با ۱.۵۸ درصد

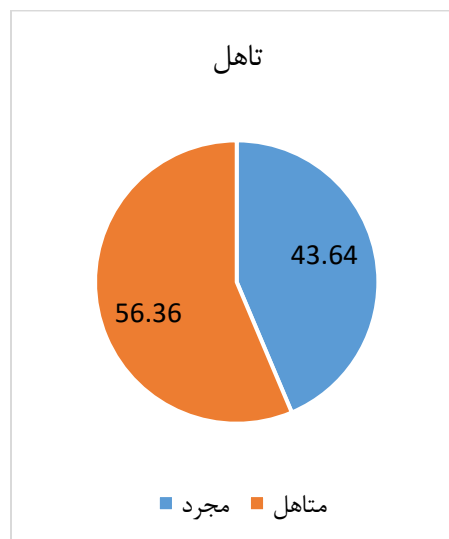

نمودار ستونی - درصدی سن قاتلین شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

نتیجه گیری اینکه بیشترین قربانیان قتل‌های عمدی ۲۰ تا ۳۰ سال بوده و از طرفی حدود ۷۰ درصد از این قتل‌ها توسط افراد بین ۲۰ تا ۴۰ سال اتفاق افتاده است به عبارتی قتل بین افراد جوان بیشتر به وقوع پیوسته است.

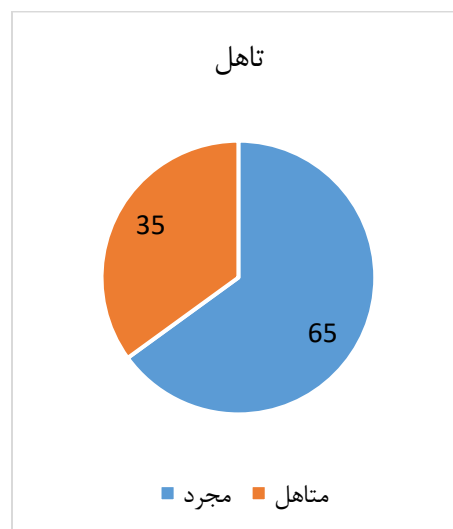
وضعیت تاهل در قتل

در بررسی وضعیت تاهل مقتولین ۴۳.۶۴ درصد از مقتولین مجرد و ۵۶.۳۶ درصد از آنها متاهل بوده است.

نمودار دایره ای- درصدی وضعیت تأهل مقتولین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

و در بررسی قاتلین ۶۵ درصد مجرد و ۳۵ درصد متاهل بوده اند که به عبارتی افراد مجرد تقریباً ۲ برابر افراد متاهل مرتکب قتل شده اند. پس داشتن خانواده و تاهل می تواند یکی از عوامل موثر پیشگیری از ارتکاب قتل باشد.

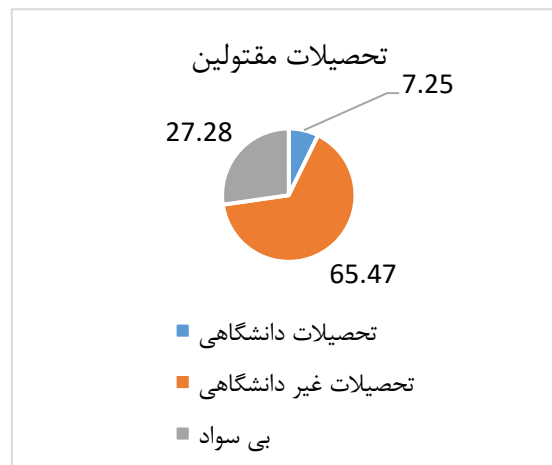
نمودار دایره ای- درصدی وضعیت تأهل قاتلین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا ۹۹

نتیجه گیری

یکی از عوامل موثر در ارتکاب به قتل مجرد و عدم وابستگی به خانواده بوده، به طوریکه افراد مجرد ۲ برابر از افراد متأهل مرتکب قتل گردیده اند، پس داشتن تعلق به خانواده و تأهل می تواند یکی از عوامل موثر در پیشگیری از قتل باشد.

تحصیلات در قتل

در بررسی وضعیت سواد مقتولین ۲۷.۲۸ درصد بی سواد، ۲۳.۶۴ درصد دارای تحصیلات راهنمایی، ۱۸.۲۰ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۱۶.۳۶ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۷.۲۷ درصد دارای تحصیلات متوسطه، ۳.۶۳ درصد دارای تحصیلات فوق دیپلم، ۱.۸۱ درصد دارای تحصیلات لیسانس و ۱.۸۱ درصد دارای تحصیلات فوق لیسانس بوده اند.

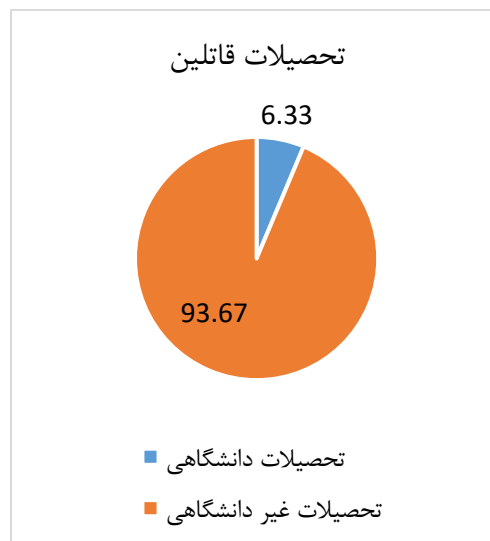
نمودار دایره ای - درصدی وضعیت تحصیلات مقتولین شهرستان رامهرمز - سال

۸۰ تا ۹۹

در بررسی وضعیت سواد قاتلین ۳۳.۳۵ درصد دارای تحصیلات راهنمایی، ۲۷ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۲۲.۲۲ درصد دارای تحصیلات متوسطه، ۷.۹۳ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۳.۱۷ درصد دارای تحصیلات فوق دیپلم،

درصد بی سواد، ۱.۵۸ درصد دارای تحصیلات لیسانس، ۱.۵۸ درصد دارای تحصیلات فوق لیسانس بوده اند؛ بیشترین افرادی که مرتکب قتل شده اند دارای تحصیلات غیر دانشگاهی با ۹۳.۶۷ درصد بوده و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۶.۳۳ درصد مرتکب قتل شده اند.

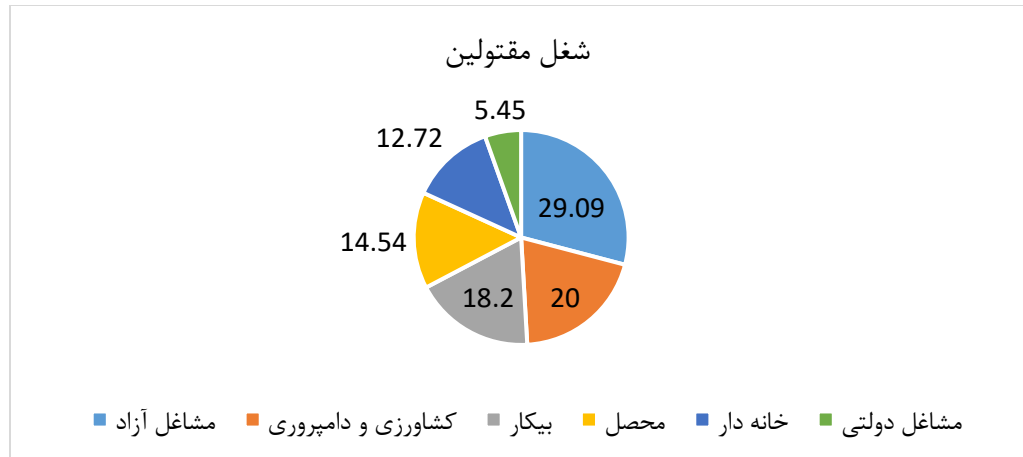

نمودار دایره ای - درصدی وضعیت تحصیلات قاتلین شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا ۹۹

نتیجه گیری بیشترین افرادی که مرتکب قتل شده اند دارای تحصیلات غیر دانشگاهی بوده اند، به عبارتی افراد تحصیل کرده و دارای تحصیلات دانشگاهی کمتر مرتکب قتل شده اند، پس داشتن تحصیلات دانشگاهی می تواند یکی از عوامل موثر در پیشگیری از ارتکاب قتل باشد.

شغل در قتل

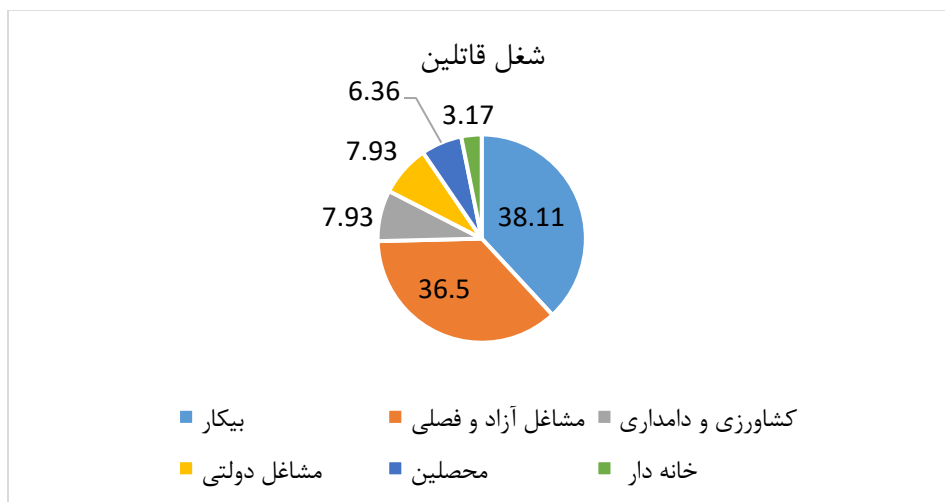
در بررسی شغل مقتولین ۲۹.۰۹ درصد دارای مشاغل آزاد، ۲۰ درصد دارای مشاغل کشاورزی و دامداری، ۱۸.۲۰ درصد بیکار، ۱۴.۵۴ درصد محصل (اعم از دانش آموز، دانشجو)، ۱۲.۷۲ درصد خانه دار، ۵.۴۵ درصد مشاغل دولتی (اعم از بخش عمومی و خصوصی) بوده اند.

نمودار دایره ای- درصدی وضعیت شغل مقتولین شهرستان رامهرمز- سال ۸۰ تا

۹۹

در بررسی شغل قاتلین ۳۸.۱۱ درصد از قاتلین فاقد شغل و بیکار بوده اند و بعد از آن افراد دارای مشاغل آزاد و فصلی با ۳۶.۵ درصد، افراد دارای مشاغل فصلی کشاورزی و دامداری با ۷.۹۳ درصد، افراد دارای مشاغل دولتی (اعم از عمومی و خصوصی) ۷.۹۳ درصد، محصلین با ۶.۳۶ درصد و افراد خانه دار با ۳.۱۷ درصد ارتکاب قتل را به خود اختصاص داده اند که در این میان افراد بیکار بیشترین ارتکاب قتل را داشته اند و بعد از آن افراد دارای مشاغل آزاد و فصلی در رده دوم قرار دارند.

نمودار دایره ای - درصدی وضعیت شغل قاتلین شهرستان رامهرمز - سال ۸۰ تا

۹۹

نتیجه گیری

افراد بیکار و دارای مشاغل فصلی و موقت بیشتر از دیگران مرتکب قتل شده اند بطوریکه ۷۵ درصد قتل ها توسط این افراد اتفاق افتاده است. پس می توان چنین ادعا کرد که بیکاری یکی از اوامر موثر در ارتکاب به قتل ها می باشد.

بررسی فرضیه ها و سؤالات و تجزیه و تحلیل آن ها

فرضیه اول: به نظر می رسد علل مختلفی در بروز قتل در شهرستان رامهرمز نقش دارند:

۴۷/۱۲ درصد از پاسخ دهندگان تعصبات قومی و قبیله ای و عدم مراجعه به مراجع قضایی را یکی از علل وقوع قتل های قبیله ای در شهرستان رامهرمز می دانند.

۳۰/۵ درصد از پاسخ دهندگان واگذاری بی رویه سلاح به طوایف توسط ارگان های نظامی و امنیتی را یکی از دلایل عمده قتل های قبیله ای در شهرستان مذکور می دانند. ۱۰ درصد از پاسخ دهندگان بیکاری و فقر اقتصادی را در بروز قتل تأثیرگذار دانسته اند.

با بررسی دیدگاه پاسخ دهندگان نسبت به فرضیه اول در سطح خطا پذیری ۰/۰۵. با درجه آزادی ۳ و ۴ بزرگ تر است و می توان بیان کرد در بین فراوانی های مشاهده شده و فراوانی های مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد و فرضیه اول تأیید می شود. بنابراین می توان ادعا کرد به نظر می رسد تعصبات قومی و قبیله ای و واگذاری بی رویه سلاح به طوایف و قاچاق مواد مخدر، بیکاری و فقر در وقوع قتل در شهرستان رامهرمز تأثیرگذار است.

فرضیه	مربع فی ۲	درجه آزادی	سطح معنی دار
فرضیه اول	۱۴/۲۶۱	۲	۰/۰۰۰

با توجه به آزمون خی ۲ سؤال اول از لحاظ آماری تفاوت معناداری بین فراوانی‌ها مشاهده شده و فراوانی‌های مورد انتظار دارد و این تفاوت در سطح $\alpha = 0/01$ معنادار است با توجه به معنادار بودن فرضیه می‌توان گفت که ارتکاب قتل در شهرستان رامهرمز در بین قشر کم‌درآمد جامعه نسبت به افراد مرفه جامعه بیشتر است. همچنین سطح معیشت، حاشیه‌نشینی، بیکاری و داشتن سلاح گرم و قاچاق مواد مخدر در ایجاد انگیزه برای ارتکاب چنین قتل‌هایی تأثیرگذار هستند.

با توجه به مطالب گفته شده تعصب قومی، قبیله‌ای که باعث خوی انتقام‌جویی می‌گردد و واگذاری سلاح به طوایف و بیکاری و قاچاق مواد مخدر از عوامل عمده مؤثر بر وقوع قتل بوده که مسئولان ذی‌ربط باید تصمیمات و تدابیر لازم را در جهت پیشگیری از بروز قتل‌های قبیله‌ای در شهرستان رامهرمز بیندیشند.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد نهادهایی هستند که می‌توانند در پیشگیری از وقوع این گونه قتل‌ها مؤثر باشند.

در این بررسی $16/2$ درصد از پاسخ‌دهندگان اعتقاد دارند عدم توجه به نقش سازنده سران و ریش‌سفیدان منطقه و به حاشیه راندن ایشان یکی از دلایل بروز قتل در شهرستان رامهرمز محسوب می‌شود. با توجه به اینکه ریش‌سفید به همان اندازه که می‌تولند به‌عنوان رییس و بزرگ یک طایفه در جلوگیری از بروز درگیری و منازعه بین طوایف نقش ایفا کند بلکه با توجه به خوی برتری‌جویی نژادی به همان اندازه می‌تولند به درگیری‌ها دامن بزنند و باعث بروز قتل گردد. که می‌تولند از مسئولین، علماء تا از ریش‌سفیدان و سران طوایف در حل و فصل منازعات و درگیری‌های طایفه‌ای به نحو مطلوبی استفاده گردد.

با بررسی دیدگاه پاسخ‌دهندگان نسبت به فرضیه دوم و آزمون خی ۲ مربوط به گونه‌های فرضیه دوم در سطح خطاپذیری $0/05$ از خی ۲ با درجه آزادی ۳ و ۴ بزرگ‌تر است و می‌توان بیان کرد در بین فراوانی‌های مشاهده و فراوانی‌های مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد و می‌توان ادعا کرد که عدم توجه به نقش حساس و

سرنوشت‌ساز سران و ریش‌سفیدان طوایف موجب سرگردانی افراد طوایف گشته است. که یکی از علل بروز قتل نداشتن یک راهنما و رهبر در بین طوایف هست.

فرضیه	مربع فی ۲	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
فرضیه دوم	۳۶/۱۷۵	۲	۰/۰۰۰

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد ضمانت‌اجراهایی که مراجع قضایی برای مرتکبین این قتل‌ها در نظر گرفته‌اند بازدارنده نیستند. با توجه به نظرات پاسخ‌دهندگان ۱۰/۱ درصد معتقدند مجازاتی که در قانون برای مرتکبین این جنایات در نظر گرفته شده بازدارندگی کافی را ندارند و یا در اجرای مجازات مراجع قضایی دچار سردرگمی هستند و افراد بدون توجه به مراجع صدرالذکر خودشان اقدام به محاکمه و مجازات افراد خاطی می‌نمایند که این خود خلاف شرع، قانون و عرف محسوب می‌گردد. جا دارد مسئولین قضایی کشور چاره‌ای در این خصوص بیندیشند و طوری با مراجعین جهت تظلم خواهی برخورد نمایند که آن‌ها را به دادگستری نزدیک نمایند نه اینکه آن‌ها را از این مرجع مهم و کلیدی دور کند.

با توجه به اینکه یکی از علل بروز قتل عدم پیگیری از سوی مراجع ذیصلاح باعث خودکامگی افراد جنایتکار شده و آن‌ها درصدد انجام قتل‌های متعددی برمی‌آیند و می‌بایست با یک دوران‌دیشی و سعه‌صدر جلوی این بی‌قانونی و هرج‌ومرج را با اجرای درست قوانین و محاکمه عادلانه توسط مراجع ذی‌ربط گرفته شود. تا دیگر شاهد این قتل‌های خانمان‌سوز نباشیم. عدم بازدارندگی ضمانت‌اجراهای اعمال‌شده توسط محاکم درصد زیادی از پاسخ‌دهندگان به فرضیه مربوطه را متوجه این امر نموده است که ۳۲/۶ درصد میزان تأثیر آن را در حد خیلی زیاد، ۳۴/۸ درصد در حد زیاد و ۲۱/۷ درصد تأثیر آن را در حد متوسط می‌دانند. در مجموع می‌توان گفت که ۵۶/۵ درصد از پاسخ‌دهندگان معتقدند که عدم بازدارندگی مجازات مقرر اعمال‌شده توسط مراجع قضایی و عدم پیگیری آن‌ها، در بروز قتل تأثیر به‌سزایی دارد.

در بررسی دیدگاه پاسخ‌دهندگان نسبت به فرضیه سوم و آزمون خی ۲ مربوط به گونه‌های فرضیه سوم در سطح خط‌پذیری ۰/۰۵ از خی ۲ جدول با درجه آزادی ۳ بزرگ‌تر است و می‌توان بیان کرد بین فراوانی مشاهده‌شده و فراوانی مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد و فرضیه مورد نظر تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان ادعا کرد که به نظر می‌رسد عدم اجرای درست

قوانین و عدم بازدارندگی ضمانت اجراهای مقرر قانونی توسط محاکم قضایی یکی از علل بروز قتل باشد.

فرضیه	مربع فی ۲	درجه آزادی	سطح معنی داری
فرضیه سوم	۳۴/۱۷۶	۳	۰/۰۰۰

در بررسی پاسخ‌های داده شده مشخص گردید که عدم بازدارندگی ضمانت اجراهای اعمال شده توسط مراجع قضایی رابطه معنی داری با وقوع قتل دارد. لذا می توان نتیجه گرفت که با اجرای درست قوانین و آگاه سازی مردم از طریق جراید تا حدودی در رفع این معضل کوشید.

نتیجه گیری

جرم قتل عمد نه تنها از نظر سلب حیات انسان زنده مهم است بلکه از لحاظ واکنش اجتماعی و قانونی نیز دارای اهمیت است. از نظر فقه اسلامی اهمیت ویژه ای به قتل نفس داده شده است. قتل عمدی علاوه بر اینکه یک جرم عمومی است جرم فردی و شخصی به حساب می آید. قتل عمد مانند سایر جرایم دارای ارکان و عناصری است که از مجموع آنها این پدیده مجرمانه به وجود می آید. از ارکان اصلی قتل عمد وجود شخص زنده است و تا زمانی که این رکن احراز نگردد این جرم تحقق نمی یابد. با توجه به نظر کارشناسان پزشکی قانونی و استفتائاتی که از برخی مراجع عظام تقلید شده نهایت حیات انسان با مرگ مغزی تحقق می یابد. کشنده بودن فعل قاتل برای تحقق قتل عمدی لازم نیست و همانطور که فعل کشنده می تواند رکن مادی قتل عمد باشد فعلی که غالباً کشنده نیست نیز می تواند رکن مادی به حساب آید. در فقه امامیه این مسأله کاملاً پذیرفته شده که همانطور که افعال مادی موجب ایجاد جنایت می شوند، افعال غیر مادی مانند ترساندن دیگری، نیز باعث تحقق جنایت می شود و تنها چیزی که در اینجا مهم است این است که بین ترساندن و مرگ مجنی علیه رابطه سببیت محرز شود. برای تحقق قتل عمد علاوه بر رکن مادی و قانونی به رکن روانی هم نیاز داریم و آن اینکه قاتل بایلد قصد مجرمانه داشته باشد. قصد امری باطنی و درونی است لذا علم و آگاهی یافتن به آن برای اثبات قتل عمد دشوار است اما گاهی اوقات مجرم حقیقتاً قصد ارتکاب جرم را دارد و گاهی قصد و نیت مجرم معلوم نمی شود اما با توجه به وسیله ای که به کار برده می توانیم قصد مجرمانه را احراز نماییم. عنوان آلت قتاله اولین بار در لسان فقها به کار رفته، اما فقها در تعریف آن ضابطه مشخصی ارائه نکرده اند و ظاهراً در تشخیص آن به استعمال عرفی آلت توجه نموده

اند. هدف پژوهش حاضر بررسی علل و عوامل قتل در شهرستان رامهرمز از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹ می‌باشد. جامعه پژوهش حاضر شامل کلیه قتل‌های به وقوع پیوسته در شهرستان رامهرمز از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹ می‌باشد که نمونه‌ای به حجم ۲۵ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده است.

منابع

- بنایی، علی‌اصغر؛ رجیبی، اکبر (۱۳۹۵). بررسی ارتکاب قتل در حالت مسلوب الاراده (مطالعه موردی ارتکاب قتل در حالت عدم تعادل ناشی از مصرف مواد روان‌گردان)، کنگره بین‌المللی جامع حقوق ایران، برگزاری به صورت وینار، موسسه نمودار توسعه داتیس.
- بیگللی، روح‌الله (۱۳۹۳). نقش پلیس در پیشگیری از جرم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بین‌المللی خلیج فارس آبادان.
- بیگی، جمال؛ عمانی، مهدی (۱۳۹۵). بررسی جرم قتل در حقوق کیفری ایران، نخستین کنفرانس سراسری حقوق و مطالعات قضایی، شیراز، پردیس بین‌الملل توسعه ایده هزاره.
- پورحسینی، محمدجواد؛ میرعلی‌زاده، قدرت (۱۳۹۵). قتل و انواع آن، اولین همایش ملی آینده‌پژوهی، علوم انسانی و امنیت اجتماعی، لرستان، دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان لرستان - موسسه عدالت گستر بارکه افلاک.
- جانکی، فاطمه (۱۳۹۴). تأثیر آسیب‌های اجتماعی در بروز خشونت و قتل‌های غیرعمدی، نخستین کنگره بین‌المللی حقوق ایران، تهران، مرکز همایش‌های توسعه ایران.
- جوادی ارجمند، م و متین جاوید، م. (۱۳۸۷). بررسی نقش حل و فصل منازعه در روابط بین‌الملل، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۳۸، شماره ۱، ص ۵.
- چلبی، م، عبداللهی، م. (۱۳۷۲). طرح تحقیق و توصیف و تبیین جامعه‌شناختی نزاع‌های جمعی در استان لرستان. استانداری لرستان.
- حسینی پاسندی، سید برهان‌الدین (۱۳۹۶). بررسی عوامل فرهنگی اجتماعی اقتصادی مؤثر بر جرم قتل عمد در استان گلستان، نخستین کنگره بین‌المللی حقوق ایران با رویکرد حقوق شهروند، تهران، مرکز همایش‌های بین‌المللی توسعه داتیس.
- حسینی، محمد (۱۳۸۳). سیاست جنایی در اسلام و جمهوری اسلامی ایران. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

حیدری، عبدالحسین؛ خلف زاده، عبدالصمد (۱۳۹۶). بررسی علل قتل‌های ناموسی در منطقه دشت آزادگان، اولین همایش بین‌المللی فقه و حقوق، وکالت و علوم اجتماعی، همدان، دبیرخانه دائمی کنفرانس.

خدابنده، حسین (۱۳۷۵). بررسی قتل مهدورالدم ارز دیدگاه فقه امامیه و اهل سنت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق جزا گرایش جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی - دانشکده حقوق.

خلیفه سلطانی، سید امیر؛ موفق ادستانی، محمدهادی؛ ابراهیمی، مجید (۱۳۹۵). قتل عمد از نگاه فقه و حقوق کیفری ایران، چهارمین کنفرانس بین‌المللی مهندسی و علوم انسانی، اکراین، دبیرخانه دائمی کنفرانس.

رجبی پور، محمود (۱۳۸۷). بزه‌کاری دانش‌آموزان و امکان پیشگیری اجتماعی رشدمدار (از دیدگاه کارشناسان آموزش و پرورش). فصلنامه دانش انتظامی، ۴ (۲): صص ۱۴۲-۱۶۳.

رشادتی، جعفر (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم در قرآن. تهران: دفتر تحقیقات کاربردی ناجا تهران. رئیسی، ابوالقاسم (۱۳۸۴). بررسی نقش خانواده در پیشگیری از بزه‌کاری نوجوانان. تهران: گنج دانش.

زارع شعار، حسین (۱۳۹۶). بررسی مجازات قتل خطای محض و پرداخت دیه، اولین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد، مدیریت، حسابداری، علوم انسانی و بانکداری اسلامی، تهران، موسسه پیشاهنگان دانش.